

زنان

یادداشت

پرونده نظام حکمرانی و مسأله زنان

سیده نرگس حسینی
دبیر گروه زنان
nhossein93@chmail.ir

به سومین شماره از پرونده نظام حکمرانی و مسأله زنان رسیده ایم. در شماره اول به قلم زهرا داورپناه، عضو هیأت علمی پژوهشکده زن و خانواده از طفره های موجه و ناموجه حاکمیت گفتیم که در مواجهه با مسائل زنان وجود دارد و گفتیم که این نادیده انگاشتن مسائل نه تنها آنها را حل نمی کند بلکه دوباره در موقعیتی سر باز می کنند که فرصت تأمل نیست و مسئولان مجبور به تصمیم گیری عجولانه و سطحی می شود؛ در چنین شرایطی نیروهایی با تفکر فمینیستی یا سنتی غلبه می کنند، تفکر انقلاب اسلامی در حوزه زنان فرصت ظهور نمی یابد و نیروهای ارزشی نیز هر روز گلایه بیشتری نسبت به این نوع رویکرد پیدا می کنند.

در شماره دوم از پرونده به سراغ زهره نصرت خورزمی، استاد دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران رفتیم و با وی به گفت و گو نشستیم. نصرت خورزمی معتقد است نهادسازی در حوزه زنان موجب می شود که هم بدرستی به مسائل واقعی جامعه زنان پرداخته شود و هم مطالبه گری ها به دلیل نگرانی از ناامنی طرد نشوند. این استاد دانشگاه همچنین بر آموزش مهارت های اجتماعی از کودکی تأکید دارد و مهارت چانه زنی را برای داشتن گفت و گوهای کارآمد و رسیدن به نقطه مشترک بین جامعه و حاکمیت در حوزه زنان لازم می داند. وی این موارد را جزو نقاط مثبت جامعه غربی دانسته و معتقد است غرب به دلیل نسبی گرایی بالا در بینش خود آقدر در این فضا پیش رفته که خطوط اخلاقی را نیز رد کرده است و لازم است که ما مدل متناسب با ارزش های خود را در کشورمان طراحی کنیم.

در سومین گام از پرونده، گفت و گویی با بهاره آروین عضو هیأت علمی گروه جامعه شناسی دانشگاه تربیت مدرس و فاطمه قاسم پور نماینده کنونی مجلس شورای اسلامی و رئیس فراکسیون زنان برگزار کردیم که گزارش آن را در این شماره می خوانید. این پرونده در شماره های بعدی با گفت و گوهای دیگر ادامه خواهد داشت و در این مسیر نظرات شما می تواند راهگشا باشد.

پرونده مسأله زنان
و نظام حکمرانی در
شماره های بعدی با
گفت و گوهای دیگر
ادامه خواهد داشت
و در این مسیر
نظرات شما می تواند
راهگشا باشد

سنت، سیاست، مدرنیته ورقابت بر سر تصویر زن

میزگرد «ایران جمعه» با حضور فاطمه قاسم پور و بهاره آروین
درباره نظام حکمرانی و مسأله زنان

و راهبردهای ارتقای مشارکت زنان در چرخه مدیریت بحران داشته است. فاطمه قاسم پور نماینده کنونی مجلس شورای اسلامی و رئیس فراکسیون زنان است. وی دکترای فلسفه تطبیقی دانشگاه علامه طباطبایی دارد. از جمله فعالیت های وی در حوزه زنان و خانواده می توان از عضویت در هیأت علمی مرکز تحقیقات زن و خانواده، مدیریت پایگاه خبری تحلیلی مهرخانه و سردبیری مجله «حورا» یاد کرد. همچنین او کتابی در خصوص فمینیسم اسلامی دارد و از جمله پژوهش های وی درک و تصور دختران جوان از جنسیت و کنش فرهنگی زنان پس از انقلاب اسلامی است. در ادامه سخنان این کارشناسان را می خوانیم.

در ادامه پرونده نظام حکمرانی و مسأله زنان به سراغ دو نفر دیگر از استادان و مسئولان رفتم و در باب ایده انقلاب اسلامی در حوزه زنان، چگونگی پیاده سازی آن پس از انقلاب و آنچه اکنون برای رسیدن به نقطه مطلوب لازم است انجام شود گفت و گو کردیم. بهاره آروین عضو هیأت علمی گروه جامعه شناسی دانشگاه تربیت مدرس است و دکترای جامعه شناسی از دانشگاه تهران دارد. وی علاوه بر پیشینه علمی، سابقه سیاسی هم دارد و عضو پنجمین دوره شورای اسلامی شهر تهران از لیست امید بوده است. او در حوزه زنان و خانواده پژوهش هایی مانند حضور زنان در فضای مجازی

گفت و گو

عکس: علی محمدی / ایران

اجتماعی، کاری و... رفتیم تا گره اصلی داستان تلاش زنان در رفع این چالش ها باشد. سریال هایی مانند پدرسالار، نرگس، ستایش، شهرزاد و بانوی عمارت از این جنس هستند. در همه این فیلم ها تصویری از زن را نشان می دهند که عصیان گر است و می خواهد بر محدودیت هایی که سنت فرهنگی به وجود آورده غلبه کند.

در برخی موقعیت ها هم متأسفانه زنان را از آن حضوری که به آن علاقه مند بودند محروم کردیم مثل عرصه موسیقی و در عرصه ورزش هم خیلی با محدودیت حضور دارند. **قاسم پور:** ما پیش از انقلاب اسلامی در حوزه زنان دو گفتمان تجدد و سنتی را داشتیم. انقلاب اسلامی ایده جدیدی از نگاه به زن ارائه داد. اگر نقطه مرکزی گفتمان زن سنتی را نقش در خانه با ارزش هایی مثل حجاب و نقطه مرکزی گفتمان تجدد را کنشگری اجتماعی در نظر بگیریم در انقلاب اسلامی اینها بهم پیوند خورد و فضای جدیدی خلق شد که این فضای جدید نشأت گرفته از

نیود ولی انقلاب اسلامی به صورت خواسته یا ناخواسته تصویری از زن مبارز در عرصه عمومی خلق کرد و این زنان در برابر سنت فرهنگی رایج قد علم کردند. همین زنان مادر نسل جدید می شوند که در نظام جمهوری اسلامی جامعه پذیر شده اند. پس ایده حضور اجتماعی زنان با انقلاب اسلامی ظرفیت تحقق پیدا کرد اما لوازم این حضور نه در عرصه فرهنگی نه در عرصه سیاسی تدبیر نشد. در نتیجه این زنان با انتظاراتی از حضور پر رنگ زن در جامعه بزرگ شدند که برایشان امکان تحقق آنها خیلی کم وجود داشت؛ این موضوع در سینما و تلویزیون هم قابل پیگیری است. اگر منصفانه به این قضیه نگاه کنیم تصویری که نظام جمهوری اسلامی از زن در رسانه ها نشان می دهد، تصویر یک زن قدرتمند است؛ لزوماً هم این مسأله خواسته نبوده. چون ما نمی خواستیم که ویژگی های جنسی و جنسیتی زنان گره داستانی ایجاد کند به سراغ موضوع چالش های زن در روابط

استقبال می کنم. درعین حال تصویر خلق شده از زن در انقلاب اسلامی را باید در پرتو سنت فرهنگی که در کشور جاری بوده دید. در این سنت فرهنگی یک فرودستی مثل خیلی از جوامع می توان دید. در سالیان اخیر انتقادهایی از سوی زنان نسبت به فرودستی زن در قانون مدنی مخصوص در حوزه خصوصی در خانواده دیده می شود؛ مانند قانون دیه و ارث و حضانت فرزند. این قوانین، جزو قانون مدنی هستند که در سال ۱۳۰۷ تصویب شده، این سنت فرهنگی که قانون مدنی بر اساس آن بنا شده در سینمای پیش از انقلاب هم دیده می شود. زنان در فیلم های پر مخاطب آن زمان هم نقش محوری ندارند و بیشتر در شکل ایژه جنسی بازنمایی می شدند. انقلاب اسلامی تحولی انقلابی در این سنت فرهنگی ایجاد کرد از جمله اینکه زنان را وارد عرصه عمومی کرد. در زمان قدیم حضور زنان در عرصه عمومی مانند دانشگاه، تلویزیون و... برای بسیاری اقلتر سنتی مورد قبول واقع

آیا از ابتدای انقلاب اسلامی مسأله زن مهم بوده و درباره آن ایده های مشخصی وجود داشته است؟
آروین: ایده مرکزی زن در انقلاب اسلامی و تحولی را که در سال های بعد پیدا کرد می توان در صحبت های رهبران و فعالان انقلاب، تصاویر رسانه های رسمی، دستورالعمل ها و بخشنامه ها در اوایل انقلاب و... جست و جو کرد. هرکدام از این موارد پاسخ های متفاوتی می توانند داشته باشند. زیرا به صورت رسمی در کتاب های درسی، رسانه های رسمی و... ایده های مختلفی از نقش زنان دیده می شود که همسو نبوده و تصویر یکپارچه و منسجمی از نقش زن در جامعه ارائه نمی دهند؛ در یک جا بخشی از نقش زن پررنگ و همان نقش در جای دیگری کم رنگ است و در عین تکثر تصویر زن، در بعضی مواقع به کل حذف می شود و اتفاقاً رسانه های رقیب این تصاویر حذف شده را نشان می دهند. البته این ناهمسویی ظرفیت مطالبه گری حقوق زنان را ایجاد می کند و بنده از این تکثر

